

NOTA XII:

(Pag. 95, ad tit. *De testibus.*)

Plurima quæ ex jure canonico vel Romano de testium conditionibus ab auctore traduntur, juris gallicani dispositionibus conformia non sunt. Has dispositiones qui nosse voluerit, perlegat codices vulgo dictos *de Procédure civile et d'Instruction criminelle*. Ab iis referendis abstinemus, tum quia id longum foret, tum quia nihil attinent ad praxim moralem

INDEX

CAPITUM ET DUBIORUM,

QUI ANNECTUNTUR OMNIA SUMMARIA, QUÆ SINGULIS CAPITIBUS ET DUBIIS APPONUNTUR, UT SIMUL HIC PRÆ OCULIS HABEANTUR CUNCTÆ RES ET QUÆSTIONES, QUÆ IN QUARTO VOLUMINE CONTINENTUR.

LIBRI IV CAPUT II.

DUBIUM II. — *De horis canonicis.* . . . . . Pag. 1.

ARTICULUS I. — *Qui obllgentur ad horas.* . . . . . Ibid.

140. Quinam clerici teneantur ad officium. Qualem partem officii teneantur dicere subdiaconi ea die, qua ordinantur. Et an subdiaconus, qui officium recitavit ante ordinationem, teneatur hoc repetere. 141. An teneantur ad horas canonicas omnes religiosi, et moniales. 142. An religiosi non constituti in sacris, et an moniales non dicentes officium in choro, teneantur recitare privatim. Dubitatur 1. an teneantur ad officium religiosi ejecti. Dub. 2. an profugi. Dub. 3. an ad trirèmes damnati. An degentes extra claustra. 143. Notandum 1. an, et quando religiosi teneantur recitare in choro. Quid, si sint occupati. Notandum 2. an peccent graviter prælati, si sua negligentia officium non recitetur in choro. An teneantur episcopi recitare in choro. Notandum 3. an teneantur supplere omnia, qui plura non percipiunt, ut choro inserviant. An ad peccandum graviter in choro sufficiat ommissio minoris partis, quam in officio privato. 144. De obligatione beneficiariorum circa officium. An beneficiarius ordinatus per metum gravem teneatur ad officium. Vide alia apud Busemb. 145. Quæritur I. quot peccata committat sacerdos beneficiatus officium omittens. Quæritur II. an beneficiarius graviter peccet omittendo officium, si velit fructus restituere.

ARTICULUS II. — *Quanta sit hæc obligatio.* . . . . . 10.

146. Quæ culpa sit omittere officium, vel partem ejus notabilem. 147. Quæ sit parva materia in omissione officii. 148. An ommissio horarum sit unum, vel plura peccata. 149. Quot peccata committit, qui officium in mare propiciens redditur impotens ad recitandum. 150. Utrum dubitans an aliquid omiserit, teneatur id recitare. 151. Quando beneficiarii officium omittentes teneantur restituere fructus. 152. Cui sit applicanda fructuum restitutio. 153. Quando possit beneficiarius à restitutione excusari titulo pecuniæ expensæ.

ARTICULUS III. — *Quæ excuset à recitatione horarum.* 15

154. Quomodo excuset *infirmetas*. Notandum I. an excuset gravis molestia. Notandum II. an excuset convalescentia. Notandum III. Quid, in dubio an

infirmas sufficiat ad excusandum. Notandum IV. Quid, si dubites an possis recitare partem. 155. An excusentur laborantes febris tertiana, vel quartana. 156. Quomodo excuset *justum impedimentum*. Et an ideo excusentur conationatores, confessarii, peragentes necessaria in choro. (Vide de hoc dicta n. 143, v. Not. 3.) 157. Quomodo excuset *cæcillus*, et *cauentia Breviarium*. 158. An impotens ad recitandum totum officium teneatur ad partem. Quid, si non habeas officium proprium. An tenearis recitare cum socio, si nequeas solus. An beneficiarius teneatur conducere socium, si non possit solus recitare. 159. Quomodo excuset *dispensatio*.

ARTICULUS IV. — *Quomodo recitandæ sint horæ*. . . . . Pag. 21

160. Requiritur I. ut recitentur juxta *præscriptum Breviarium Romani*. 161. Quæritur I. an sit obligatio recitandi litanias. Quæritur II. an officium defunctorum. Quæritur III. an liceat officium in brevis permutare. Quæritur IV. an possis te conformare cum clerico privilegiato. Quæritur V. an errans in officio teneatur repetere. 162. Requiritur II. *pronuntiatio vocalis*. 163. Quæritur I. an satisfaciatur legens, si se non audiat. An autem satisfaciatur submisso recitans in choro. (*Remissive* ad l. 3 n. 675. v. Dub. 4.) Quæritur II. an, si recites officium in choro, vel cum socio, tenearis repetere quæ non percipis. Quæritur III. an satisfaciatur surdus, vel surdaster recitans in choro. 164. Requiritur III. *pronuntiatio integra*. 165. Quomodo peccet mutilans verba. Quid, si recites cum socio mutilante. 166. Requiritur IV. *pronuntiatio continuata*. 167. An matutinum possit separari à laudibus, et an tunc sit obligatio terminandi horas, aut matutinum per Pater, et orationem officii currentis, et an nocturni possint ab invicem separari. 168. An sit repetenda hora, si magna intercedat interruptio. Quæ sint causæ justæ interruptendi. 169. Requiritur V. ne invertatur *ordo*. 170. Causæ invertendi ordinem. 171. An in choro sit gravis obligatio recitandi horas ordine debito, et statis horis. 172. Requiritur VI. ut dicantur horæ *tempore suo*. 173. Quæ sint causæ justæ anticipandi vel postponendi. Quo tempore dicendæ sint horæ. 174. Quæritur I. quando possit dici matutinum. Quæritur II. an matutinum defunctorum possit pridie recitari. Quæritur III. an vespere diei antecedentis possint recitari litanie. 175. Requiritur VII. ut horæ recitentur *attente et devote*. 176. Quænam *intentio* requiratur, et quænam *attentio*. Et I. de attentione *externa*. An dormitans in officio, vel recitans dum alii fabulantur, vel in platea, etc., satisfaciatur. II. De attentione *interna*. 177. An attentio interna sit necessaria ad satisfaciendum, et an beneficiarius recitans sine attentione interna teneatur ad restitutionem. (*Remissive* ad l. 3. n. 669.) Regula ad scrupulos abiciendos. 178. An, et quomodo peccet recitans officium, existendo in peccato mortali. 179. An liceat officium dicere in loco indecenti. An extra chorum situs recitandi sit de præcepto.

DUBIUM III. — *Quid clerici possint circa dispositionem fructuum suorum beneficiorum*. 49

180. An beneficiarii sint domini fructuum quoad necessaria sustentationi. 181. An, quoad non necessaria. (Vide etiam l. 3. n. 49 et num. seq. usque ad 185.) 182. Quid notandum circa congruam sustentationem clericum. 183. Quænam quantitas in variis expensis censeatur gravis. 184. Quæ teneatur clericum erogare in usus pios. 185. Quid intelligatur nomine usus pii. 186. Vide resolutiones. 187. An clerici possint testari de fructibus beneficii. DE ALIENATIONE bonorum ecclesiasticorum. Not. I. De pœnis in alienantes bona Ecclesiæ. Not. II. An possint alienari, si talis facultas data sit à donante. Notandum III. Quid veniat nomine bonorum ecclesiasticorum. Notandum IV.

Quid, si alienatio vetita sit à donante, et quæ sint causæ justæ alienandi. Notandum V. Quæ solemnitates requirantur; et quid, si deficiat causa. Notandum VI. Quæ bona possint alienari sine solemnitatibus, et in quibus casibus. Notandum VII. Quid de locatione bonorum ecclesiasticorum.

DUBIUM IV. — *Qui sit habitus clericorum; quæ artes, officia, actiones iis prohibeantur*. . . . . Pag. 56

188. Quinam clerici teneantur ad habitum, et tonsuram. (Vide etiam de Sacram. Ord. l. 6. n. 825.) 189. Quæ artes prohibeantur clericis. (Vide etiam lib. 7. n. 384.) 190. Quæ officia. (Quoad officium factoris, vide l. 3. n. 838. v. *Valde*.) 191. Quæ actiones. (Vide etiam l. 3. n. 606. de *venatione* et n. 895. de *lusu*.)

CAPUT III. — De statu, et officio personarum secularium quarundam, et præsertim judicialium. 57

DUBIUM I. — *Quæ requirantur ad legitimum iudicium*. . . . . Ibid.

DUBIUM II. — *De potestate, et officio iudicis*. 58

ARTICULUS I. — *Quid requiratur in iudice*. . . . . Ibid.

ARTICULUS II. — *Quid iudici servandum circa inquisitionem*. 59

197. Quibus modis possit procedi contra reos. 198. In quibus iudex possit instituere inquisitionem generalem. Et in hac ad quid teneatur subditi. 199. Quando iudex possit procedere sine accusatore. 200. Quando possit iudex inquirere in particulari. 201. Plura notanda de iudice procedente per inquisitionem.

ARTICULUS III. — *Quid liceat iudici circa quæstiones, sive torturam*. 62

202. Quæ requirantur, ut possit procedi ad torquendum reum. 203. Usquequo possit reus torqueri. 204. An semel tortus possit iterum torqueri.

ARTICULUS IV. — *Quid servandum iudici circa sententiam, et pœnam*. 64

205. Quandonam iudex inferior possit pœnam relaxare, vel minuere. Quid, si iudex sit supremus. 206. An possit iudex iudicare in causa, ubi fuit advocatus. 207. An possit damnare nocentem, qui iudice est innocens. 208. Quid, si sciat innocentem, et probatus sit nocens. 209. Quid facere debeat iudex, si utrimque sententiæ sint probabiles. 210. Plura notanda super hac materia. 211. An peccet munera dantes iudici, vel ejus ministris. 213. Quibus pœnis puniendus iudex ob munera iniquam ferens sententiam. 214. Ad quid teneatur iudex ferens injustam sententiam. 215. An sententia injusta obliget in conscientia. 216. Ad quid teneatur iudex, qui munera accepit. 217. Quid possint accipere commissarii, sive executores.

DUBIUM III. — *Quid sit officium advocati*. 73

218. Quæ requirantur in advocato. 219. Quibus prohibeatur officium advocati exercere. 220. Quid licitum sit advocato. 221. Quos pauperes teneatur advocatus tueri. 222. An possit advocatus tueri causam minus probabilem. 223. Quando advocatus teneatur ad restitutionem. 224. An liceat advocato convenire de pretio, incepta lite. An de quota litis. 225. Plura notanda circa advocati salarium. 226. Quando peccet advocatus contra suum officium.

DUBIUM IV. — *Quæ sit obligatio referentis, secretarii, notarii, et procuratoris.* . . . . . Pag. 78

227. Ad quid teneatur referentes. etc. 228. Quando peccent referentes. 229. Quando secretarii. 230. Quando tabelliones, sive notarii. 231. Plura notanda circa notarios, et tabelliones. 232. Quando peccent procuratores. 233. Plura notanda de stipendio procuratoris.

DUBIUM V. — *Quid sit officium accusatoris.* 81

234. Quæ sint cavenda ad servandam justitiam accusatori. 235. Quæ requirantur ad legitimam accusationem. 236. An, et quis teneatur alterum accusare, vel denunciare. 237. An teneatur ad restitutionem pœnæ obstricti ex officio ad denunciandum, prout custodes gabellarum, si non denuntiant. 238. Qui prohibeantur accusare. 239. Quando illicitum sit crimen denunciare. 240. An correctio fraterna debeat præcedere accusationem. 241. Quando vero liceat accusare sine prævia monitione. 242. Quid notandum circa denuntiationem evangelicam. 243. Quæritur I. an liceat deferre prælato ut patri crimen occultum, ommissa correctione. 244. Quæritur II. an crimen possit prælato denunciari, si reus sit emendatus. 245. Quæritur III. quid, in dubio an correctio melius fieret per prælatum. Quæritur IV. an liceat renuntiare juri fraternæ correctionis. 246. Quid notandum circa denuntiationem judicialelem. 247. An possint cogi à prælato denunciatores evangelici ad faciendam denuntiationem judicialelem. 248. Quid notandum de monitoriis. 249. An sit obligatio denunciandi hæreticos cum periculo gravis damni. 250. An teneamur denunciare hæreticos nobis conjunctos. 251. Quæ crimina denunciandi tanquam de hæresi suspecta. 252. An, et quando denunciandi blasphemii. 253. An denunciandi superstitiosi. 254. An denunciandi sint negligentes denunciare.

DUBIUM VI. — *De testibus.* 95

255. Quomodo debeant esse, et testificari testes ad probandum. 256. Qui rejiciantur. I. Servi; 2. mulieres; 3. minores; 4. inimici; 5. conjuncti, et domestici; 6. infames; 7. perjuri; 8. socii criminis; 9. personæ inopes et viles. 257. In quibus casibus sufficiat dictum unius testis. 258. Quid, si unus testis deponat de una propositione hæretica, et alius de altera. 259. An semper sufficiant duo testes ad probandum. 260. Quales debeant esse testes, ut plene probent. 261. An laici repellantur à testificando contra clericos. Quid è converso. 262. An testes inepti, ut supra, faciant indicium. 263. An religiosi probent in causa sui monasterii. 264. An et quando quis testari teneatur. 265. An testis teneatur fateri veritatem judici non legitime interroganti. 266. Quando judex legitime interroget. 267. An testis teneatur manifestare crimen, si accusator unicum testem afferat. 268. Non teneris manifestare judici etiam legitime interroganti: I. si scias rem ex confessione; II. sub secreto; III. si tibi imminet damnum; IV. si acceperis à parum fide dignis; V. si rem acceperis per injuriam; VI. si alter probabiliter non peccarit. 269. Ad quid teneatur falsum testatus. 270. Quando peccent testes. Dubitatur I. an peccent contra justitiam, si se abscondant, ne citentur. Dubitatur 2. an si fugiant post citationem. Dubitatur 3. an, si interrogati veritatem occultent. 271. Quomodo facienda est depositio testimonii.

DUBIUM VII. — *De reo.* 104

ARTICULUS I. — *An, et quando reus teneatur fateri veritatem.* . . Ibid.

272. Quid respondere potest reus non legitime interrogatus. 273. Quando

reus non tenebitur crimen fateri. 274. An teneatur reus crimen fateri cum timore magnæ pœnæ. 275. An peccet graviter reus qui ad vitanda tormenta falsum crimen sibi imponit. 276. Quando autem tenetur reus suam confessionem revocare. 277. An reus ad se tuendum possit revelare crimina occulta testium, aut accusatoris. Et, an peccet graviter, si crimina falsa eis imponat. 278. An reus teneatur revelare complices.

ARTICULUS II. — *Quid liceat reo circa fugam pœnæ.* . . . . . Pag. 109

279. An liceat reo injuste damnato vim vi repellere, aut positive resistere. 280. An reus, qui vere deliquit, possit fugere è carcere. 281. An damnatus ad mortem teneatur fugere, si possit. 282. An reo ad fugiendum liceat decipere custodes, et effringere carcerem. Et an tunc teneatur ad damnum carceris fracti. 283. An liceat aliis reum adjuvare ad fugiendum, aut ad carcerem effringendum. 284. An damnatus, ut fame pereat, teneatur sumere cibum oblatum. 285. An, et quando liceat reo appellare.

DUBIUM VIII. — *Quomodo confessario agendum cum reo.* 114

DUBIUM IX. — *Quæ obligatio medicorum, et pharmacopœorum, et chirurgorum.* 116

DUBIUM X. — *Quæ obligationes mercatorum, opificum, et ceterorum secularium.* 117

LIBER QUINTUS.

TRACTATUS PRÆAMBULUS.

DE ACTIBUS HUMANIS IN GENERE. 119

Art. I. Actus hominis, et actus humani. Art. II. De voluntario et ejus conditionibus. Quotuplex sit voluntarium. Art. III. De libero, et quotuplex sit. Impedimenta ne actus humanus sit voluntarius, aut plene voluntarius. De ignorantia. De violentia. De concupiscentia. De timore, et quotuplex sit. Art. IV. A quo actus humani bonitatem aut malitiam sumant. An actus exterior malitiam addit interiori. An dentur actus indifferentes Art. ultimo.

TRACTATUS

DE PECCATIS.

CAPUT I. — *De peccato in genere.* 137

DUBIUM I. — *Quid sit peccatum.* . . . . . Ibid.

1. Quid sit peccatum. 2. Quæ condiciones requirantur ad peccatum. 3. Quid notandum circa advertentiam requisitam ad peccatum. 4. An ad peccatum mortale requiratur formalis advertentia, vel sufficiat virtualis. 5. Quid notandum circa consensum requisitum ad peccandum. 6. An peccet graviter, qui negative se habet quoad motus inordinatos. 7. Quid, si sint motus carnales. 8. Quæ remedia quoad ipsos. 9. An teneamur iis resistere, si adsit causa non resistendi. 10. Quomodo, et à quo tempore imputentur peccata omissionis. 11. An peccatum veniale sit contra legem divinam.

DUBIUM II. — *An, et quomodo desideria, et delectationes sint peccata.* 149

ARTICULUS I. — *Quale peccatum sit desiderium malum.* . . . . Pag. 149

12. An desiderium sumat speciem ab actu exteriori. 13. An sit peccatum desiderio objecti mali cum consensu conditionali. 14. An delectatio de objecto malo sit illicita, quamvis consensus sit conditionatus.

ARTICULUS II. — *An delectatio morosa sit semper peccatum.* 152

15. In quo differant desiderium, gaudium, et delectatio. Quid, si quis delectetur de nupta, sed non quia nupta. 16. Quando delectatio sit peccatum. 17. In quo differat delectatio de re mala, et delectatio de cogitatione rei malæ. 18. An sit peccatum delectatio circa modum male operandi. 19. An liceat gaudere de effectu bono secuto ex opere malo. 20. Quid, si opus fuerit formaliter malum, scilicet patratum cum peccato. 21. An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem. Et idem dicitur de desiderio. 22. An liceat optare mortem filiæ, si non possit nubere ob inopiam, etc. Et an liceat optare sibi mortem ad vitandam vitam nimis duram. 23. An liceat conjugibus, sponsis, et viduis delectari de actu conjugii. 24. Quid præsertim de sponsis, et viduis. 25. An liceat conjugibus delectari de copula, si conjux sit absens. 26. Quot peccata committat jactans se de peccato patrato. 27. An liceat delectatio de re solo jure positivo prohibita. 28. Quid explicandum in delectatione. 29. An peccet exercens actionem, ex qua intelligit delectationem carnalem orituram.

DUBIUM III. — *De distinctione peccatorum.* 159

ARTICULUS I. — *Quæ peccata distinguantur specie.* . . . . . Ibid.

30. Quomodo peccata differant specie quoad materiale, et quomodo quoad formale peccati. 31. Ex quotuplici radice desumatur diversitas specierum. 32. An peccata specie distinguantur ex oppositione ad virtutes, vel ex diversitate objectorum. 33. An ex præceptis diversis peccata specie distinguantur. 34. An peccatum ex objecto levius possit excedere gravitatem peccati superioris speciei.

ARTICULUS II. — *Quæ peccata distinguantur numero.* 162

35. Vide omnia, quæ super hoc puncto dicuntur à Busemb. 36. Ex quibus radicibus desumatur distinctio numerica. De prima radice, quæ est *multiplacitas actu moraliter interruptorum*. 37. Et I. quomodo interruptantur *actus interni* circa peccata cordis. 38. Quomodo circa peccata *oris et operis*. 39. An malum propositum interruptatur per diuturnum tempus. 40. Quid, si tamen voluntas permaneat in aliquo effectu. 41. II. Quomodo interruptantur, aut uniantur *actus externi*. 42. An explicanda omnia media appositæ ad peccandum. 43. Quid, si quis ab initio voluerit tangere, sed postea fornicetur. 44. Quid, si quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ex intentione ab initio furandi centum. Et quot sacrilegia committat celebrans tres missas in mortali die nativitatæ Domini. 45. De secunda radice, quæ est *diversitas objectorum totalium*. 46. Illationes hujus radicis. 47. Quæritur 1. quot peccata is committat, qui eodem actu blasphemat 12. apostolos. 48. Quæritur 2. quot, si quis detrahat alicui vel conviciatur diversis contumeliis. 49. Quæritur 3. quot, si quis detrahat alicui coram pluribus. 50. Quæritur 4. quot, si quis neget plures articulos fidei. Quæritur 5. quot, si quis optet diversa mala inimico. Quæritur 6. quot, si confessarius in mortali plures absolvat. Et quid, si sacerdos pluribus eucharistiam ministret. Quæritur 7. quid, si sacerdos projiciat Breviarium in mare, prævidens se reddendum impotentem ad recitandum. (De hoc vide dicta l. 4. n. 149.)

CAPUT II. — *De peccatis in specie, mortali, et veniali.* . . . . Pag. 171

DUBIUM I. — *Quid sit peccatum mortale et veniale.* . . . . . Ibid.

51. Quid mortale, et quid veniale. 52. Quotuplici modo peccatum potest esse mortale. Notabile advertendum pro iis, qui de facili damnant de mortali.

DUBIUM II. — *Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale fiat per accidens veniale.* 173

53. Quæ requirantur ad peccatum mortale. 54. Ex quibus causis mortale possit fieri veniale. Et I. ex imperfecta advertentia. 55. II. Ex imperfecto consensu. 56. III. Ex parvitate materiæ. 57. Vide resolutiones. 58. Quid, si quis vovisset se daturum ter mille aureos, et tres non solveret.

DUBIUM III. — *Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actu indifferens, transeat per accidens in mortale.* 174

59. Quomodo peccatum veniale fit mortale. I. Ob finem adjunctum. 60. II. Ob ultimum finem constitutum. 61. III. Ob contemptum. 62. IV. Ob scandalum. 63. V. Ob periculum incidendi in mortale. 64. An is sit in statu peccati mortalis, qui proponit committere omnia venialia.

CAPUT III. — *De peccatis capitalibus in specie.* 177

DUBIUM I. — *Quid sit superbia, et quale peccatum.* . . . . . Ibid.

DUBIUM II. — *Quid sit avaritia.* 179

68. Quid sit avaritia. 69. Quæ sint filiæ avaritiæ. 70. Quando, et quomodo peccent aperientes, et legentes litteras alienas.

DUBIUM III. — *Quid sit luxuria.* 182

DUBIUM IV. — *Quid sit invidia.* 183

DUBIUM V. — *De gula.* 185

ARTICULUS I. — *Quid sit gula.* . . . . . Ibid.

ARTICULUS II. — *Quid sit ebrietas.* 186

75. In quo consistit peccatum ebrietatis. Et quando est mortale. 76. An sit peccatum se inebriare ex præscripto medici, vel ex metu mortis. 77. An sit semper mortale alium inebriare. 78. Quando ebrietas excusetur à mortali. An sint peccata omnia mala commissa in ebrietate.

DUBIUM VI. — *Quid sit ira.* 191

79. Quando ira sit peccatum. 80. De peccatis quæ oriuntur ab ira. 81. An contumelia aliquando culpa vacet. 82. Quotuplex sit contumelia. 83. Quæ requirantur, ut maledictio sive imprecatio contra homines sit mortale.

DUBIUM VII. — *Quid sit acedia.* 193

LIBER SEXTUS.

DE SACRAMENTIS.

TRACTATUS I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I. — De natura sacramenti novæ legis. . . . . Pag. 195

DUBIUM I. — *Quid sit sacramentum.* . . . . . Ibid.

1. Quomodo definiatur sacramentum. Et quæ requirantur ad essentiam sacramenti. 2. Alia communior definitio sacramenti. 3. An fuerint vera sacramenta sacrificia, figuræ, et sacramenta veteris legis. 4. Quid notandum de circumcissione. 5. Quæ alia excludantur à ratione sacramenti. 6. Plura notanda circa sacramenta. Quotupliciter sacramenta distinguantur. 7. An sacramenta causent gratiam physice, vel moraliter.

DUBIUM II. — *Quid circa materiam, et formam sacramentorum servandum.* 199

8. Quotupliciter sumatur sacramentum. 9. Quæ conjunctio requiratur inter formam, et materiam. 10. Vide resolutiones. 11. Quæ mutatio invalidet sacramentum. Vide resolutiones apud Busemb. 12. An materia, et formæ omnium sacramentorum sint à Christo in specie determinatæ.

CAPUT II. — De ministro sacramentorum. 204

DUBIUM I. — *Quid requiratur ut minister det valide sacramentum.* . . . . Ibid.

13. Ad valorem sacramenti requiritur potestas, et intentio ministri. 14. Utrum in ministro requiratur etiam attentio. 15. Quotupliciter potest esse intentio. 16. Non sufficit in ministro intentio *habitualis*, vel *interpretativa*. 17. Non requiritur *actualis*. 18. Sufficit *virtualis*. 19. An sufficiat intentio coacta, vel cum errore circa personam suscipientis. 20. An ad validitatem sacramentorum requiratur intentio interna ministri. Et I. an sufficiat sola intentio faciendi actionem externam. 21. II. An requiratur intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana. 22. III. An requiratur intentio explicita conficiendi sacramentum, aut producendi effectum sacramenti. Et an celebrandi ritum externum uti sacrum. 23. An minister debeat habere intentionem faciendi ritum sacrum, quem intendit Ecclesia. 24. Si minister habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prevalere. 25. Vide resolutiones Busembai. 26. An sit validum sacramentum collatum sub conditione. 27. An sit licitum conferre sub conditione sacramenta characterem imprimentia. 28. An etiam alia sacramenta. 29. An in extrema necessitate proximi minister possit, et teneatur ministrare sacramentum, quando materia est dubia.

DUBIUM II. — *Quid requiratur in ministro, ut licite ministret.* 214

30. Vide quæ habentur de hoc apud Busemb. 31. *Primo*, de statu gratiæ requisito in ministris sacramentorum ad ea ordinatis. 32. Quæritur I. quid de aliis ministris ad ea non ordinatis. An sacerdos baptizans non solemniter graviter peccet: vide Inferitur 1. An contrahens matrimonium in mortali duplex sacrilegium committat: vide Inferitur 2. 33. An excusentur ministrantes in mortali, si urgeat necessitas. Quid de ministrantibus in no-

socomiis, de obstetricibus, et maxime de parochis, etc. ministrantibus in necessitate. 34. Quæritur 2. an conferens sacramenta teneatur præmittere confessionem, si sit in mortali. 35. Quæritur 3. an peccet graviter sacerdos, sive diaconus ministrans eucharistiam in mortali. Quot peccata committat sacerdos celebrans in mortali. Ibid. v. Hinc. An ministrans eucharistiam pluribus successive, committat plura peccata. Ibid. An peccet graviter tangens ex officio eucharistiam in mortali. Ibid. v. Valde. 36. Quæritur 4. an peccet graviter confessarius tantum audiens confessionem in mortali. Quæritur 5. an confessarius plures successive absolvens plura sacrilegia committat. 37. *Secundo*, de statu gratiæ requisito in exercentibus alias functiones sacras. 38. De diacono, et subdiacono ministrante altari in mortali. 39. De episcopo conferente in mortali chrisma, vel oleum sanctum. 40. De episcopo consecrante in mortali templa, vel benedicente vestes, etc. Et de sacerdote assistente matrimonio, vel benedicente aquam, et cineres, etc. 41. An prædicator, concionans in mortali, peccet mortaliter. 42. Vide apud Busembaum de ministro utente materia vel forma dubia, vel corruptam proferente formam, vel omittente cæremonias. 43. An sacramenta sint indignis deneganda. Dicendum I. Generaliter loquendo, sacrilegium est ministrare sacramenta indignis. 44. Dicendum II. Peccatori publico negandum est sacramentum, sive occulte, sive publice petat. 45. Dubitatur 1. quid, si peccatum sit notum tantum aliquibus adstantium. 46. Dubitatur 2. quid, si crimen sit publicum in alio loco. 47. Dubitatur 3. an peccatori publico possit unquam ministrari eucharistia. 48. Dubitatur 4. quid agendum in dubio de crimine, et de pœnitentia. 49. Dubitatur 5. an minister ob metum mortis possit dare sacramentum indigno. 50. Dicendum III. peccatori occulto publice petenti non esse negandum sacramentum; secus, si petat occulte. 51. Quæritur 1. an confessarius possit negare sacramentum ob crimen auditum in confessione. 52. Quæritur 2. an episcopus possit negare sacramentum ordinis peccatori occulto publice petenti. 53. Quæritur 3. an possit absolvi ordinandus habitatus in vitio turpi, qui vult ascendere ad ordines sacros. (*Remissive* ad num. 63.) 54. Quæritur 4. an parochus possit assistere matrimonio publici peccatoris. Et ad quid teneatur circa impedimenta. 55. Quæritur 5. an unus sponsorum possit licite matrimonium inire cum altero excommunicato, vel publico peccatore. 56. Et an liceat conjugia contrahere cum hæreticis. (Vide etiam n. 1044.) 57. Quæritur 6. an in sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili. 58. Quæritur 7. an, et quando ministri teneantur ministrare sacramenta. 59. Quæritur 8. an liceat simulare administrationem sacramenti. 60. An liceat simulare susceptionem sacramenti. Sed quid, si quis simulet se confiteri. 61. Quid, si quis simulet se communicare. 62. Quid, si quis simulet se contrahere matrimonium. 63. DISSERTATIO de clerico habituato in vitio turpi cupienti statim initiari sacris; usque ad num. 77.

CAPUT III. — De suscipiente sacramentum. 250

DUBIUM I. — *Quæ dispositio requiratur ad valorem sacramenti in suscipiente.* . . . . . Ibid.

78. Vide quæ habentur apud Busemb. 79. An solus homo viator sit capax sacramentorum. An soli baptizati valide suscipiant alia sacramenta. 80. Nulla requiritur intentio in pueris, et perpetuo amentibus quoad baptismum, confirmationem, et ordinem. 81. Quæ intentio requiratur in adultis. An sufficiat intentio neutralis. An habitualis. Quid de dormientibus, ebriis, et lapsis in amentiam. 82. An sufficiat intentio interpretativa.

DUBIUM II. — *Quid requiratur ut licite, et cum fructu suscipiatur.* Pag. 254

83. Quæ requirantur in suscipiente sacramenta *mortuorum*: et quæ in *vivorum*. 84. An omnia sacramenta primam gratiam conferre possint. 85. An magis dispositi majorem fructum recipiant. An sumant cum fructu hostiam ii qui nesciunt esse consecratam. 86. Plura notanda de suscipiente sacramentum cum mortali, aut veniali. 87. An omnia sacramenta causent gratiam, remoto peccato. 88. An liceat petere sacramentum à ministro excommunicato vitando. An sacramentum pœnitentiæ. 89. An à ministro peccatore.

CAPUT IV. — *Quid sint sacramentalia, et quid efficiant.* 260

90. Quid, et quæ sint sacramentalia. 91. An sacramentalia vim habeant ex opere operato. 92. Quomodo per sacramentalia remittantur peccata. 93. Plura notanda. 94. De usu agnorum Dei, aquæ benedictæ, et similia.

TRACTATUS II.

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE.

CAPUT I. — De baptismo. 262

95. Quomodo distinguatur baptismus. 96. De baptismo fluminis. 97. De baptismo sanguinis. 98. An ut martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio. 99. Quando martyrium gratiam conferat. 100. An sint martyres, qui moriuntur in obsequio peste infectorum. 101. An liceat se offerre ad martyrium, vel se prodere catholicum per abstinentiam à carnibus.

DUBIUM I. — *Quid sit materia baptismi.* 264

102. Quæ sit materia *remota* baptismi. Vide resolutiones apud Busembaum. 103. I. Quæ sit materia certe valida. II. Quæ certe invalida. III. Quæ dubia. An in necessitate liceat uti opinione etiam tenuiter probabili. 104. Dubitatur 1. an sit materia apta aqua per artem chymicam educta. Dubitatur 2. an saliva, sudor, aut lacrymæ. Dubitatur 3. an aqua fluens ex vite. Dubitatur 4. an nix non soluta. 105. Quæ sit materia *proxima* baptismi. Vide resolutiones apud Bus. 106. Quæritur I. an valeat baptismus, si quis projiciat puerum in flumen. Quid, si baptizes cum aqua defluente ex tecto. An liceat in necessitate projicere puerum in flumen, ut baptizetur. 107. Quæritur II. an infans in necessitate possit baptizari in utero matris. Quid, si baptizetur puer tantum in capite egresso ex utero. Quæritur III. an valeat baptismus, si aqua attingat tantum vestes, aut capillos. Quæritur IV. an valeat baptismus collatus in scapulis, vel pectore. Quæritur V. an requiratur trina ablutio. Quæritur VI. an sufficiat ad baptismum una vel altera aquæ gutta.

DUBIUM II. — *Quæ sit forma baptismi.* 274

108. Vide apud Busembaum quæ sint formæ validæ. Quæ invalidæ. Quæ dubiæ. 109. Quot modis possit forma variari. I. Per *mutationem*. 110. II. Per *corruptionem*. III. Per *transpositionem*. IIII. IV. Per *additionem*. 112. V. Per *diminutionem*. Hinc dubitatur 1. et 2. an invalidet baptismum omissio vocum *in vel et*. Dubitatur 3. an valeat baptismus collatus tantum in nomine Christi.

DUBIUM III. — *De ministro baptismi.* . . . . . Pag. 281

ARTICULUS I. — *Quis sit minister baptismi.* . . . . . Ibid.

113. Quis sit minister validi baptismi, et quis liciti. 114. Nemo sine commissione potest baptizare extra suam dioccesim. 115. A quo baptizandi peregrini, vel casu nati. Et an sufficiat quasi domicilium ad constituendum aliquem parochianum illius loci. 116. Quando diaconus possit baptizare. Dubitatur 1. an in necessitate possit baptizare solemniter. Dubitatur 2. an clericus, aut diaconus solemniter baptizans sine commissione, fiat irregularis. Dubitatur 3. an fiat irregularis laicus baptizans solemniter. 117. Ordo servandus inter ministros baptismi in necessitate conferendi. Dubitatur 1. an graviter peccet laicus, qui baptizat præsentem sacerdote. Dubitatur 2. an qui præsentem sacerdote excommunicato. Dubitatur 3. an qui præsentem diacono. Dubitatur 4. an qui præsentem clerico inferiori. Dubitatur 5. an peccent graviter parentes, qui faciunt baptizari prolem à prædicante. 118. Notandum I. an possit quis baptizare seipsum. Notandum II. Quæ dilatio in ministrando baptismo sit mortalis. Notandum III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari.

ARTICULUS II. — *An duo possint simul unum baptizare.* 288

DUBIUM IV. — *Quod sit subjectum baptismi.* 289

121. Quis sit capax baptismi. An pueri, et amentes. 122. De pœnis rebaptizantium. An rebaptizantes sub conditione fiant irregulares. 123. De infante nondum orto. (*Remissive* ad num. 107.) 124. An baptizandi sint fetus abortivi An plures eodem tempore. 125. An conferendus sit baptismus monstris. 126. An sint baptizandi filii infidelium, et quæ in hoc puncto sint certa. Certum est I. talem baptismum semper esse validum. 127. II. Baptizandos esse filios, si parentes defecerint à fide. Quid, si mansuri sint apud parentes hæreticos. 128. III. Si ipsi filii infidelium petant. Quid, in dubio an careant ratione. 129. IV. Si sint in periculo mortis. 130. V. Si sint positi extra curam parentum. VI. Si capti sint in bello. VII. Si parentes sint servi. 131. VIII. Si unus parentum consentiat. 132. Dubitatur 1. an baptizari possint filii infidelium usu rationis carentes, invitis parentibus. Et an ii quos pater offert, ut liberentur à morbo. 133. Dubitatur 2. an liceat vendere infantes parentibus paganis. 134. An et quando possit repeti baptismus sub conditione. Notandum I. Quid, si adsit unus testis de baptismo collato. Notandum II. Quid de adultis natis ex christianis. Notandum III. Quid, si pueri sint abrepti à barbaris. 135. De infantibus expositis. 136. De baptizatis ab obstetricibus, et à laicis. 137. De baptizatis ab hæreticis. Vide alia apud Busemb. 138. De effectibus baptismi. 139. De dispositione requisita in adultis baptizandis.

DUBIUM V. — *De cæremoniis baptismi.* 302

ARTICULUS I. — *Quæ servanda circa cæremonias baptismi.* . . . . . Ibid.

140. Quæ servanda quoad cæremonias in baptismo. 141. An sit mortale baptizare sine unctione chrismatis, et aqua consecrata. 142. An sit illicitum baptizare extra ecclesiam. Et quando permittatur. 143. An omittendæ cæremoniæ in baptismo privato, et an patrinus. 144. An, collato baptismo privato, cæremoniæ sint supplendæ. Quid, si baptismus fuerit invalidus. 145. Quid notandum circa nomen in baptismo imponendum, et circa librum baptismatum.

ARTICULUS II. — *Qui patrini, et quod eorum officium.* . . . . Pag. 305

146. Ad quid teneatur patrini. Et quæ requirantur, ut quis valide sit patrinus. 147. Quando patrinus teneatur instruere susceptum. Et an possit omitti patrinus in baptismo privato. 148. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem. 149. An cognationem contrahat suscipiens, vel baptizans in baptismo privato. 150. An parentes suscipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum. 151. An contrahat cognationem suscipiens infantem in baptismo collato sub conditione. 152. An, qui ex errore suscipit unum pro alio. 153. Quis contrahat cognationem, si quis suscipiat nomine alterius. 154. An patrini ad contrahendam cognationem debeant esse designati. 155. An possint esse patrini ejusdem duo mares, vel duæ feminæ. Dubitatur 1. an patrinus masculi debeat esse masculus, etc. Dubitatur 2. an peccent designantes duos mares, vel duas feminas. 156. Quid requiratur ut quis licite sit patrinus. Repelluntur ab hoc officio: 1. religiosi; 2. conjuges, et parentes; 3. infames; 4. apostatæ, et hæretici. An autem catholici possint suscipere infantes pæreticorum, pæretico baptizante; 5. plures quàm duo. 157. An duo conjuges possint esse patrini alienæ prolis. 158. Vide quæ habentur apud Busemb. 159. Quando graviter peccet parochus circa hanc materiam. 160. Quæ debeat monere parochus post datum baptismum. Et signanter, ne matres decumbant cum infantibus.

CAPUT II. — *De Confirmatione.* 314

DUBIUM I. — *Quid sit, et quæ ejus materia, et forma.* . . . . . Ibid.

161. Quâ ratione confirmatio sit sacramentum. 162. Quæ sit *materia remota* hujus sacramenti. Et an sint necessaria oleum olivarum, et balsamum. 163. An sit necessaria benedictio chrisomatis. Et an hæc possit committi simplici sacerdoti. An sit obligatio uti chrismate novo. 164. Quæ *materia proxima*. Et an ultra chrisimationem requiratur altera manuum impositio. 165. An unctio possit fieri alio digito, quàm pollice manûs dexteræ. 166. An mediante instrumento. 167. De forma in Ecclesia Latina. 168. Quæ mutationes circa formam invalident sacramentum. De forma Græcorum. 169. De effectibus confirmationis.

DUBIUM II. — *Quis sit minister, et quod subjectum.* 333

170. An soli episcopi sint ministri confirmationis. 171. An peccet graviter episcopus confirmans non suos. 172. Et quam pœnam incurrat. 173. An autem possit præsumere consensum aliorum episcoporum. 174. Quæritur 1. an confirmans et confirmandus debeant esse jejuni. Quæritur 2. an confirmatio ministranda sit in ecclesia. Et an conferri possit die feriali, et vespere. 175. Quando teneatur episcopus confirmare. 176. Quinam valide confirmantur. 177. An infantes. 178. An sit illicitum pueros confirmare sine causa. 179. Quæ dispositio ad confirmationem requiratur. 180. An licite confirmantur amentes.

DUBIUM III. — *Quæ confirmationis necessitas, et cæremoniæ.* . . . 337

181. An adsit per se gravis obligatio suscipiendi confirmationem. 182. An autem per accidens, nempe ratione vitandi I. periculi, II. scandali, III. contemptûs. Et quando contemptus intervenit. 183. An sit gravis obligatio suscipiendi confirmationem ante susceptionem primæ tonsuræ. 184. Quæ cæremoniæ sint servandæ in confirmatione. Et quid notandum I. quoad vestes episcopi; II. quoad locum chrisimationis. Et an confirmandi accedere debeant jejuni. 185. Requiritur etiam 1. patrinus; 2. ut hic sit unus; 3. ut

sit confirmatus. 186. Dubitatur 1. an peccet graviter qui tenet non confirmatus. Dubitatur 2. an patrinus non confirmatus contrahat cognationem. 187. Requiritur etiam 4. ut patrinus sit diversus à patrino baptismi. An monachi possint esse patrini confirmationis. 188. An sit obliganda fascia frons confirmati. Et an sit necessaria ultima benedictio episcopi.

